

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Владимир Едуардо Сабоурин-Дренска
по конкурса за **доцент** в област на висше образование 2. Хуманитарни науки;
професионално направление 2.1. Филология (**Антична и западноевропейска литература:
сравнително литературознание**), обявен в ДВ бр. 33/17.04.2018 г. с кандидати:
гл. ас. д-р Дияна Василева Николова-Багалева, гл. ас. д-р Младен Цветанов Влашки

Участващите в конкурса кандидати са представили необходимите документи, въз основа на които може да се състави преценка за академичните им качества и да се направи обоснован избор на по-добре квалифицирания за заемане на академичната длъжност „доцент” по Антична и западноевропейска литература. Гл. ас. д-р Дияна Николова-Багалева е представила документите си на хартиен и електронен носител, гл. ас. д-р Младен Влашки – на електронен носител.

Представените от кандидатите в конкурса за доцент по антична и западноевропейска литература постдокторални научни публикации включват при Дияна Николова 1 книга (хабилитационен труд), 8 статии (по темата на хабилитационния труд), 9 статии (в областта на конкурса), 6 учебника и учебни помагала, 2 рецензии, 3 участия в редакционни колегии на научни сборници. При Младен Влашки съответните постдокторални публикации включват 2 книги (само една от тях е включена в електронния комплект с документи), 9 статии, 2 учебника, 1 съставителство.

При професионалното развитие на двамата кандидати, които преподават в Катедра „История на литературата и сравнително литературознание” на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” респективно от 1986 г. (М. Влашки) и 1990 г. (Д. Николова), прави впечатление, от една страна, концентрацията върху академичната сфера – в случая на Дияна Николова – и, от друга, успоредното участие в политическия и обществен живот (народен представител, член на Националния съвет за радио и телевизия, радиоводещ) – в случая на Младен Влашки. Видимата разлика в йерархията на приоритетите се отразява на академичното израстване на двамата кандидати: Дияна Николова е доктор от 2008 г., Младен Влашки – от 2015 г.

Касаещата настоящия конкурс за доцент изследователска и научна дейност на кандидатите може да бъде оценена най-адекватно чрез разглеждането на представените от тях публикувани монографични изследвания, фокусирано върху качествата им на хабилитационен труд. В списъка на научните трудове на Младен Влашки присъства една книга, която може да се вземе под внимание в тази връзка – *Рефлексии на Виенската модерност в българската литература от края на XIX и началото на XX век* (2018). Втората книга, фигурираща в „Приложението“ към автобиографията, но не и в „Списъка на научните трудове“ – „*Млада Виена“ в млада България* (2017) – не присъства в предоставения ми от кандидата електронен комплект с документи.

Рефлексии на Виенската модерност в българската литература от края на XIX и началото на XX век е научно изследване, чийто книжен обем в предоставения ми електронен формат е 200 стр., от които 53 стр. са библиография и приложения. С оглед на своите 140 стр. основен текст това изследване не покрива минималните стандарти и негласните добри практики за обем на хабилитационен труд. От методологично-теоретична гледна точка изследването представлява добър пример за *Fallstudien* (самият автор определя така научния жанр на изследването си, срв. с. 9, бел. 5), целящи по-скоро да се „запълват много от „белите петна“ за близкото ни и по-далечно литературно минало” (срв. с. 7), отколкото да се разгърне теоретична рамка с оригинално приложение към предмета на изследване, задължителна за един хабилитационен труд.

Композиционно погледнато, изследването се състои от „две студии върху литературните практики на двама български посредници – Иван Шишманов и Теодор Траянов” (срв. с. 8), по-обемната от които представлява, по думите на автора, допълнен, доразвит и подчинен на целите на изложението вариант на неговите изследвания върху Траянов от предходната му книга „*Млада Виена“ в млада България* (срв. с. 10). Нито с оглед на обема, нито от гледна точка на необходимото разгърнато разработване на теоретичната рамка изследването *Рефлексии на Виенската модерност в българската литература от края на XIX и началото на XX век* не притежава качествата на хабилитационен труд. Недоумение буди невключването на книгата „*Млада Виена“ в млада България* в списъка на научните трудове, с които Младен Влашки кандидатства в настоящия конкурс.

Книгата на Дияна Николова *Транспозиции на пасторалното в Бел епок* (2018), изрично заявена като хабилитационен труд, разглежда спектакуларното завръщане на

идилията през *Fin de siècle* в прецизно разработената теоретична рамка на една естетико-културна праистория на модерността. Изследването на Диана Николова изхожда и черпи сили от парадокса на засрещането на хилядолетно-консервиращото, от една страна, и радикално-съвременното, от друга, формулиран с необходимата отчетливост още в увода на монографията: „Един от най-консервативните културни модели [...] с неговите смислозадаващи ценности, стои в основата и на модернизма” (с. 52-53).

Фундиращият парадокс на изследването е експлициран в предпоследната глава „Сценичните метаморфози на пасторала в края на Бел епок”, посветена на балета като *Gesamtkunstwerk*, в който праисторията на модерността на пасторалното обхваща спектакълно-спектакуларната съвкупност на изкуствата като естетическа система на прага на авангарда. Заключителното изречение на посветената на балета глава може да се прочете като тезата – и в смисъла на *thèse d’habilitation* – на изследването, без която нямаме защитим научен труд: „Така пасторалът, който почти винаги е бил мислен като другото на модерността, се оказва именно през този период самото vyplъщение на модерността – при това във всички изкуства”.

Централният въпрос на изследването, който структурира добре разработеното теоретично поле на търсене, гласи ясно и отчетливо „как модерността работи с пасторалното” (срв. 19). Сродствата по избор на идилията и модерността от *Следобедът на един фавн* (1876) на Маларме през едноименната симфонична поема на Дебюси (1894) и балета на Нижински (1912) до *Идилия* (1927) на Пикабия се търсят в споделяния копнеж по вътрешносветови „излизания” в условията на епохални социалнополитически кризи и/или социалноисторически обусловена трансцендентна неподслоненост.

Идилията е модерна едновременно като „философско-естетически *модернистичен експеримент*, vyplътил духа на новото време и на подривните му стратегии спрямо традицията и шаблоните на популярната култура” (срв. 130, курсив мой, В. С.) – и като продукт на културните индустрии от елинизма до Бел епок. Монографията на Диана Николова демонстрира с впечатляваща предметна плътност и теоретична импрегнираност на описанието двойствената обвързаност на пасторалното, от една страна, с експеримента и, от друга, с културната индустрия. След извървения от изследването път отговорът на въпроса „как модерността работи с пасторалното”, даден в заключението на монографията, е убедителен в лапидарността си: „Европейският авангард дава нови посоки за боравене с

модуси на пасторалното” (с. 364). Изследването успява да покаже как привидните антоними на идилията и модерността дълбинно работят в режим на хилядолетно-съвременни семейни прилики.

Генеалогията на тези семейни прилики между идилията и модерността възхожда към първия в рамките на западната цивилизация културен и литературен „модернизъм” – елинизма. В този ред на мисли идилията е първият модерен литературен жанр, в случай че не решим да изместим началото на литературната модерност назад в лириката на архаиката. Пренасяйки концепции на руския литературовед и културолог Леонид Баткин за античния и ренесансов пасторал върху употребите на идиличното в Бел епок, Дияна Николова настоява върху първенството на идилията като „изкуствен”, „конструиран” жанр (срв. с. 143, бел. 311), което съставя нейното първенство като модерна литературна форма, конституирана от прагово събитие. Идилията като продукт на прагово събитие, пораждащо първата литературна модерност, „има пророческа мощ” (срв. с. 53), която разпростира хилядолетни гравитационни вълни.

Едно от силните пророчества, заложили в идилията, чийто тласък нагъва културното времепространство чак до прага на естетическата модерност, е вътрешноприсъщата ѝ диахронно самосбъдваща се диалектика на автономност и културна индустрия. „Картинката” – εἰδύλλιον-ът – на идилията задава, от една страна, условността, литературността, направеността, маркиращи в крайна сметка дистанцираността от реалността (срв. с. 171), и същевременно, от друга, потребителската дружелюбност, комерсиализацията, медиалното афиширане, социалномрежовия картинков императив, сигнализиращи направеността с оглед на всевъзможни плътни връзки с обществеността. Още при възникването си идилията носи в себе си потенциала на стока с митически ореол (срв. с. 91) – артефакт, рефлектиращ и компенсиращ социалноисторическата атрофия на митическия опит в естетическата си (стокова) форма.

Предприетото в изследването разглеждане на културноиндустриалните употреби на пасторалното в Бел епок е особено плодотворно както с оглед на генезиса на жанра (и социокултурната модалност) на идилията, така и поради появата на „културната индустрия (в съвременното ѝ разбиране и функциониране)” (срв. с. 373) именно – и в парадигматични форми – в рамките на френския *Fin de siècle*. В тази посока книгата разгръща предметна плътност и обилие на описанието на модерните идилии на „*потребителския*

развлекателен рай на урбанистичната цивилизация, минал през филтъра на *буколическото*” (срв. с. 116, курсив в оригинала). За преживяващите се в крак с времето обитатели на молвата култура ще са дежавю както парижкия Дворец на електричеството, огрян от 5000 лампи и увенчан с 9-метрова „фея на електричеството” (срв. с. 193), така и фактът, че „Мулен Руж” е сред първите електрифицирани сгради в Париж (срв. с. 103). Не по-малко дежавю ще е и концепцията за „естетическата солидарност” (срв. с. 210) на потребителите, забавляващи се в покритите градини на земните удоволствия.

От аграрните реформи на Август на прехода от република към империя през зараждането на капитализма в италианските градове-държави и залеза на френския абсолютизъм до градоустройствените реформи на барон Осман през Втората империя и „мирния преход” от реалносъществуващ социализъм към реалносъществуващ капитализъм идилията е представена като носеща и пренасяща „определен социално-политически заряд, свързан с осмислянето на настоящето” (срв. с. 23) в качеството му на кризисно, „преходно”. Идилията проникновено е видяна като литературната форма на „преходите” с техните пресни руини и прясно рушащото се ново строителство на приватни райове и публични градини на земните удоволствия. Подобно на модерността, идилията е незавършен проект, проект на несвършващите преходи.

Въз основа на горните наблюдения върху представеното от кандидатите в конкурса, при които определяща тежест би трябвало да пада върху преценката на качествата на хабилитационен труд на техните постдокторални книги, смятам гл. ас. д-р Дияна Николава-Багалева за по-квалифицирания кандидат за заемане на академичната длъжност „доцент” по Антична и западноевропейска литература.

С вътрешна убеденост предлагам на уважаемото жури да избере **гл. ас. д-р Дияна Николава-Багалева** за академичната длъжност „доцент” на ПУ „Паисий Хилендарски” по професионално направление 2.1. Филология (**Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание**).

22.09.2018 г.
София

Подпис:
/проф. дфн Владимир Сабоурин/